

www.feminismus.cz
tel./fax: +420 224 915 666, email: gender.office@ecn.cz
Gender Studies, o.p.s., Gorazdova 20, 120 00, Praha 2

Pojem zastoupení je srdcem moderní demokracie, což znamená, že obecné zájmy lidí jsou vyjadřovány prostřednictvím demokraticky volených zastupitelů.

Právo volit a kandidovat ve všech volbách bylo základním požadavkem hnutí za práva žen po celé 19. století a v první polovině 20. století. Na přelomu 19. a 20. století měly v Evropě ženy volební právo pouze v několika málo zemích (např. Finsko). Po první světové válce bylo toto právo rozšířeno i do řady dalších evropských zemí (Československo, Dánsko, Polsko, Německo, Švédsko, Estonsko, Nizozemí ad.); další však musely čekat až na konec druhé světové války (Itálie, Slovinsko, Rumunsko, Belgie, Řecko) a dokonce až do 70. a 80. let 20. století (Kypr, Portugalsko, Švýcarsko).

I přes oficiální existenci rovných politických práv žen a mužů zůstávají politická činnost a veřejné rozhodování doménou převážně mužskou. Muži určují politické priority a politická kultura zůstává převážně orientovaná na muže. Řada překážek ztěžuje ženám vstup do politického a veřejného rozhodování:

- skutečnost, že místo většiny žen ve společnosti nepodnějují k účasti na politickém a veřejném životě (modely a hodnoty předávané různými součástmi společnosti, jako rodina, škola, média);
- kulturní a ideologické faktory (znázorňování ženských a mužských rolí, které vede k ideologiím zatíženým nerovností pohlaví a podmiňuje očekávání společnosti vůči každému jednotlivci, jakož i očekávání každé osoby ve vztahu k sobě samé);
- faktory spojené s organizací společenského života (společenská dělba práce ponechávající jen malý prostor účasti žen, organizace pracovního trhu, nedostatečná podpora rodin či jejich neschopnost přizpůsobit se požadavkům na účast).

Přístup žen do zastupitelských orgánů závisí i na faktorech spojených s pojmáním a organizací samotného politického života. Jeho rytmus, rituály i výběrové procesy a kritéria výběru uvnitř politických stran mohou být vůči ženám nepřívětivé. Existuje pevný vztah mezi volebními systémy a počtem žen v národních parlamentech.

Všeobecná deklarace lidských práv je základním textem jak Organizace spojených národů, tak hlavních úmluv o lidských právech ratifikovaných ve druhé polovině 20. století. I když nepojímá účast v politice z hlediska pohlaví, potvrzuje ve své preambuli rovná práva mužů a žen jako základní lidská práva a snaží se zajistit jejich skutečné uznání a dodržování národy a vládami členských států. Článek 21 Deklarace stanoví, že každý má právo účastnit se vládnutí ve své zemi, přímo nebo prostřednictvím svobodně volených zastupitelů. Navíc podle článku 7 jsou si všichni lidé rovni před zákonem a mají nárok na stejnou ochranu ze zákona a proti jakékoliv diskriminaci, jež je porušením deklarace. Zásady lidských práv jsou rovněž obsaženy v **Mezinárodním paktu občanských a politických práv** (ICCPR), jež vstoupil v platnost v roce 1976. ICCPR také přiznává mužům a ženám rovné právo a rovnou příležitost volit a být voleni (článek 25, odstavec b). Stejně tak Dodatkový protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod Rady Evropy formuloval nová práva, kromě jiného právo na svobodné volby s tajným hlasováním (čl. č.3), které původně v Úmluvě obsaženo nebylo.

Valné shromáždění OSN vyhlásilo období 1975-1985 dekadou práv žen. V roce 1979 byla k podpisu otevřena **Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen** (CEDAW). Ta poprvé zakotvila úlohu a odpovědnost vlád využít všechna vhodná opatření k zajištění rovné účasti žen na politickém a veřejném rozhodování. Žádná evropská země nevyslovila výhrady k článku 7 o rovném zastoupení v politickém rozhodování či k článku 8 o rovné příležitosti mužů a žen zastupovat své vlády na mezinárodní úrovni a účastnit se práce mezinárodních organizací. Země, jež Úmluvu ratifikovaly nebo k ní přistoupily, jsou právně vázány zavádět její ustanovení do praxe. 12.9. 1999 byl přijat **Opční protokol** k Úmluvě CEDAW, kterým byla postavena na stejnou úroveň jako ostatní mezinárodní instrumenty pojednávající o lidských právech. ČR Úmluvu i Opční protokol k Úmluvě podepsala i ratifikovala.

Pekingská akční platforma (1995) obsahuje zvláštní kapitulu týkající se žen podílejících se na moci a rozhodování; 181 členských států OSN, které tuto platformu podepsaly, se zavázalo přijmout opatření zajišťující rovný přístup žen ke strukturám moci a rozhodování a plnou účast v nich.

Současnost

Od počátku dekadý OSN pro ženy uplynulo více než čtvrt století. Došlo k obrovským změnám a k pokroku v zajištění základních lidských práv žen. Ženy jsou vzdělanější a mají větší příležitost účasti na pracovním trhu. Některé země přijaly opatření napomáhající ženám a mužům sladit rodinný a pracovní život. Vzhledem ke změnám v postavení žen je tedy stále obtížnější ospravedlnit nízkou účast žen na politickém a veřejném rozhodování.

Zároveň je demokratická tradice založená na rozdělení státní moci na moc legislativní, výkonnou a nezávislou soudní považována za příliš omezující. Demokratický stát, definovaný pouze jako nejvyšší moc lidu při pravidelném konání svobodných, spravedlivých a tajných voleb podle zákona a při dodržování lidských práv, není dnes nutně považován za záruku skutečné demokracie. Existuje poptávka po průhlednosti vládních rozhodnutí, právu na veřejný přístup k informacím, důraz je kladen na řádnou správu věcí veřejných a na podporu nezávislých ombudsmanů, což činí vlády odpovědnější za svá rozhodnutí a činy. Poptávka zahrnuje rovněž očekávání, že moc bude sdílena rovným způsobem ženami a muži. Obecně se uznává, že ženy potřebují dosáhnout kritického podílu alespoň jedné třetiny křesel v zákonodárném orgánu, aby mohly mít skutečný vliv na rozhodování tohoto orgánu.

Závazky vlád k těmto dimenzím byly zveřejněny na řadě konferencí - na 2. vrcholné schůzce hlav států a vlád Rady Evropy v roce 1997 ve Štrasburku, na 4. evropské ministerské konferenci o rovnosti žen a mužů konané v roce 1997 v Istanbulu a na Evropské ministerské konferenci o lidských právech konané roku 2000 v Římě.

Muži výrazně převažují v národních delegacích do mezinárodních organizací. Rozhodnutí přijímaná na evropské a mezinárodní úrovni mají velký dopad a bezprostředně ovlivňují ženy a muže. Je proto důležité, aby delegace měly vyvážené zastoupení žen a mužů.

Článek 8 Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW, 1979) stanoví, že „účastnické státy přijímají veškerá náležitá opatření, aby bez jakékoliv diskriminace zajistily ženám stejné jako mužům příležitost zastupovat stát na mezinárodní úrovni a účastnit se práce mezinárodních organizací.“

Článek 4 Úmluvy CEDAW také připouští zvláštní dočasná opatření vlád s cílem urychlit dosažení rovnosti žen a mužů.

Volební systémy

1) **většinové systémy** (Francie, Velká Británie): volby se ve Velké Británii konají ve volebních obvodech a vítězem je kandidát, který dostane nejvíce hlasů, ne však nutně jejich absolutní většinu. Francouzský systém je dvoukolový. Kola hlasování se konají s odstupem dvou týdnů. První kolo probíhá systémem „první bere vše“. Když však žádný kandidát nezíská v prvním kole absolutní většinu hlasů, proběhne druhé kolo hlasování mezi dvěma kandidáty, kteří v prvním kole získali nejvíce hlasů a vítěz tohoto kola je prohlášen za zvoleného.

2) **smíšené systémy poměrného a většinového zastoupení** (Německo, Rakousko): „paralelní systémy“ používající současně jak proporcionální kandidátní listiny, tak většinové volby ve volebních obvodech. Často se při těchto systémech část členů parlamentu volí systémem poměrného zastoupení a další část některým z typů většinové metody.

3) **systémy poměrného zastoupení**: cílem je především snížit rozdíl mezi podílem politické strany na celostátním výsledku hlasování a jejím podílem na počtu míst v parlamentu. Politické strany předkládají voličům seznamy kandidátů na celostátní nebo regionální úrovni a v každém okrese, kde mají být její členové voleni. V některých případech mohou voliči označit na listině předložené politickou stranou své vlastní kandidáty/ky – dát preferenční hlas („otevřené kandidátky“). Obvykle však voliči mohou dát hlas jen politické straně a nemohou ovlivnit, kteří kandidáti budou zvoleni („uzavřené kandidátky“).

Tam, kde existuje **systém poměrného zastoupení**, je pro ženy snadnější získat větší zastoupení v politických orgánech. Během posledních tří desetiletí došlo k významnému zvýšení zastoupení žen v zemích se systémem poměrného zastoupení, zatímco v pluralitních většinových systémech jen k mírnému pokroku.

Geografické okrsky, ve kterých se volby konají, mohou ovlivnit, zda poměrné zastoupení či jednomandátový systém povedou k rovnějšímu zastoupení mužů a žen. Pokud je poměrný volební systém „místní“, tj. používaný pro omezenou zeměpisnou oblast, může být stejně nevýhodný pro ženy jako jednomandátový systém. To se stalo ve Francii v parlamentních volbách v roce 1986, kdy byl poměrný systém použit na úrovni každého departementu. I když žen kandidátek bylo více (24,7% ve srovnání s 11,9% v roce 1981, kdy byl použit jednomandátový systém), poměr skutečně zvolených žen zůstal velice nízký (5,9% ve srovnání s 5,3% v roce 1981). Založení systému na departementech bylo výraznou výhodou pro kandidáty s pevnou místní podporou, tj. pro ty, jež funkci předtím zastávali nebo zastávají více než jednu funkci (například kombinace funkce člena parlamentu a starosty nebo člena parlamentu a regionálního radního). Za takových okolností je pro vedoucí představitele stran obtížnější prosadit ženy-outsiders na volitelná místa, než když je poměrný systém uplatňován na celostátní úrovni (jako v případě evropských voleb).

Legislativní a administrativní opatření

Politické strany hrají v účasti žen důležitou úlohu, protože nomínají kandidáty na volené funkce. Politické strany a jejich členové mohou ovlivnit rovnoměrnou účast žen a mužů v politickém rozhodování několika způsoby:

● Formální nebo neformální kvóty

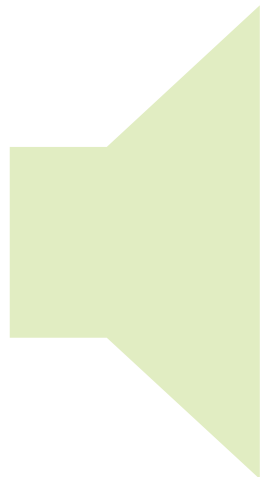
Jedna z prvních stran, která formálně zavedla kvóty, **norská Strana práce**, rozhodla v roce 1983, že „obě pohlaví musí mít při všech volbách a nominacích alespoň 40% zastoupení“, což však nic neříkalo o tom, jak kandidátní listiny sestavit. Rok poté přišla **švédská liberální strana** s jiným systémem kvót, tzv. „zipem“ nebo „sendvičem“, kdy se na listině kandidáti střídají, každý druhý je žena. Tento systém převzaly i ostatní švédské strany.

Ve jmenovaných orgánech - v poradních radách, vedení veřejných orgánů, komisích a výborech - jsou často ženy nedostatečně zastoupeny a mají omezené prostředky jak skutečně ovlivňovat rozhodování. Některé země přijaly používání kvót, aby v takových orgánech dosáhly vyváženého zastoupení žen a mužů. Například ve Spojeném království se vláda snaží zvýšit zastoupení žen v radách veřejných orgánů: z 30 000 pozic, do kterých jmenuje vláda, jich v současné době 34% zastávají ženy a očekává se, že ke konci roku 2005 budou ženy zastávat 45-50% míst. Některé vlády se rovněž aktivně snaží zvyšovat počet žen ve veřejných jmenovaných funkcích na celostátní úrovni používáním systému kvót (viz publikace Public Bodies 2001 ze 14. 2. 2002).

Vyváženou účast žen a mužů na politickém a veřejném rozhodování je možno definovat jako nejméně 40% zastoupení každého pohlaví v jakémkoliv rozhodovacím orgánu politického a veřejného života. To je i v souladu s rezolucí Evropského parlamentu.

Hlas ženám v politice!

účast žen a mužů na veřejném a politickém rozhodování

Termín „paritní prahy“ používá např. ve svých dokumentech Rada Evropy (např. Rec(2003)3) - je definován jako „zákonná/statutární opatření zakotvující pravidlo parity stanovením paritních prahů, t.j. nejméně 40% pro každé pohlaví v poradních orgánech státu (rady, komise, pracovní skupiny, atd.), ve volených shromážděních a v případech potřeby v porotách (a jiných soudních orgánech), jakož i ve strukturách politických stran, odborů a rozhodovacích orgánů médií.“

Databanka žen

Často používaným argumentem je, že „ženy se nechtějí účastnit politického a veřejného rozhodování“. Významným instrumentem, jak řešit tento problém, může být databanka, která by poskytovala politickým stranám a dalším institucím základnu k nalezení žen, jež si přejí zapojit se do rozhodování v politice a veřejném životě.

Kvinnebasen byla zřízena v roce 1999 a provozuje ji Likestillingscenteret (Norské středisko pro rovnost pohlaví). Cílem tohoto výběrového seznamu žen je zviditelnit schopnosti žen. Mezi hlavní cíle Kvinnebasen patří:

- nábor žen pro řídicí funkce
- nábor žen pro funkce v radách

Navic může být databáze využita médii pro prohlášení, rozhovory, atd. a organizacemi, institucemi a dalšími subjekty hledajícími lektory či mluvčí. Kvinnebasen má za cíl zvýšit počet žen ve vrcholných funkcích jak v soukromém, tak ve veřejném sektoru. Kvinnebasen je součástí širší databáze, která rovněž obsahuje www.forskerbasen.no a www.styrekandidater.snd.no (databáze žen pracujících ve výzkumu a kandidátek na funkce v radách). V databázi je zaregistrováno kolem 3 350 životopisů žen, z nichž 76% má zkušenosti s řídicími funkcemi a 57% zkušenosti z rad. Obecně ženy ze seznamu Kvinnebasen mají vyšší vzdělání a zkušenosti z celé řady oblastí. Jsou různého věku, mají nejrůznější zkušenosti a vzdělání.

Financování politických stran

Financování politických stran z veřejných prostředků může být také pobídkou politickým stranám k prosazování rovnosti pohlaví. Finanční prostředky mohou být přiděleny ze státního rozpočtu s výhradou, že budou použity pro zajištění rovnosti pohlaví, nebo ze zvláštního fondu pouze k tomuto účelu. Příkladem iniciativy financování politických stran z veřejných prostředků je Francie. Zákon z 6. června 2000 o rovném přístupu žen a mužů do volených funkcí a volebních listin zahrnuje ustanovení o finančních pokutách stranám, které nepředloží kandidátku s 50% zastoupením kandidátů obou pohlaví. Pro volby do parlamentu, při kterých způsob hlasování (dvoukolový jednomandátový systém) nemůže zajistit paritu v každém volebním obvodu, stanoví zákon snížení veřejných prostředků straně, pokud rozdíl v počtu kandidátů obou pohlaví činí více než 2% celkového počtu kandidátů. Tedy strana, jež kandiduje 49% žen a 51% mužů, není penalizována. Snížení nesmí být větší než 50% částky z původního přidělu takových prostředků. Z omezení financování penalizovaných stran nemohou těžit jiné strany, protože jeho účelem není odměňovat strany dodržující zásadu parity, ale pokutovat ty, které tak nečiní.

Podpůrná opatření

Evropská unie se zabývá vyváženým zastoupením v politickém životě od přijetí 3. akčního programu o rovných příležitostech (1991-1995). Programy akcí EU zahrnují opatření na podporu ženských nevládních organizací v této oblasti. Finanční či jiná podpora nevládních organizací a výzkumných ústavů hraje velkou roli při zkoumání účasti žen na rozhodování a jejich vlivu na rozhodovací postupy a prostředí. Výzkum může poskytnout základnu měřitelného pokroku a cílů, jež mají být stanoveny, zároveň umožní měřit zviditelnění a „neviditelnost“ žen. Zveřejnění výsledků výzkumu pomáhá nevládním organizacím i politickým stranám při přípravě strategií k překonání nerovnováhy žen a mužů v rozhodování. Současný výzkum o vůdcovských stylech ženských a mužských zákonodárců ukazuje, že mezi nimi existují viditelné rozdíly - ve stylu vyjednávání, politických priorit a způsobů práce v rámci parlamentu. Jiný výzkum ukazuje, že zákonodárné orgány, které více oceňují mužské normy a životní styly, jsou pro ženy obtížným prostředím.

Dohled

Základem aktivit k postupnému posílení rovnosti je vyhodnocování a monitorování pokroku. Na základě těchto znalostí a vyhodnocení stanoví vlády nové cíle a zahájí nové programy. V této souvislosti se jeví nutná potřeba nezávislého orgánu odpovědného za dodržování a monitorování vládní politiky v oblasti vyvážené účasti žen a mužů v politickém a veřejném životě. Příkladem takového orgánu je Observatoř parity ve Francii. Podobné instituce jsou ale skutečně efektivní jen tehdy, jsou-li odpovídajícím způsobem podporovány. Aby bylo možno monitorovat pokrok, je třeba mít k dispozici srovnatelné údaje rozčleněné podle pohlaví. Vlády tedy musí zvážit zavedení a používání ukazatelů k monitorování a vyhodnocování pokroku v oblasti vyvážené účasti žen a mužů na rozhodování, jak v politickém, tak ve veřejném životě.

Jako příklad může posloužit způsob posouzení poměru úspěšnosti používaný v dokumentech Rady Evropy, který umožňuje porovnat podíl ženských a mužských zvolených zastupitelů a podíl ženských a mužských kandidátů. Poměr úspěšnosti vyjadřuje vztah mezi procentem zvolených zastupitelů a procentem kandidátů.

$$\text{poměr úspěšnosti žen/mužů} = \frac{\text{procento zvolených žen/mužů}}{\text{procento kandidátek/ů}} \times 100$$

Pokud je procento zvolených žen a kandidátek stejné (t.j. 30% zvolených žen, 30% kandidátek), poměr úspěšnosti je 100. Poměr úspěšnosti vyšší než 100 znamená, že poměr zvolených zastupitelů (ve srovnání s poměrem kandidátů) je nadprůměrný, poměr nižší než 100 znamená naopak podprůměrný počet.

Ústavní a legislativní změny k prosazování účasti žen v politice

Belgie

Od února 2002 belgická ústava výslovně stanovuje zásadu rovnosti žen a mužů, a legitimizuje politiku pozitivních akcí. Článek 10 ústavy uvádí, že „rovnost žen a mužů je zaručena“, zatímco článek 11b stanovuje, že „zákony, nařízení či předpisy, na něž odkazuje článek 134, zaručují ženám a mužům rovné požívání jejich práv a svobod“, a zejména stanovuje jejich rovný přístup do volených a veřejných funkcí. Dodatečné ustanovení rovněž uvádí, že vlády složené pouze ze zastupitelů jednoho pohlaví jsou neústavní na všech úrovních rozhodování.

Ústavní změna vedla k přijetí několika zákonů, jež podporují ustanovení zákona z 24. května 1994 k uplatňování rovnováhy mužů a žen na volebních kandidátkách. Podle tohoto zákona nesmí počet kandidátů téhož pohlaví být vyšší než dvě třetiny celkového počtu volených míst.

Nové zákony (přijaté 17. 6. a 18. 7. 2002) stanovují paritu pohlaví na kandidátkách do evropských, federálních a místních voleb, přičemž na prvních dvou místech seznamu musí být uvedeni kandidáti různého pohlaví. Střídání ženských a mužských kandidátů je důležité v poměrném volebním systému, protože místo na kandidátce hraje podstatnou úlohu ve volbě kandidátů.

Francie

Ústavní zákon z 8. července 1999 zavádí zásadu rovného přístupu žen a mužů do volených úřadů a funkcí. Článek 3 ústavy uzákonňuje odpovědnost prosazování rovného přístupu, zatímco článek 4 stanoví, že „politické strany musí usilovat o prosazování této zásady.“

Reforma byla začleněna do zákona z 6. června 2000, podle kterého ve volbách nesmí být na kandidátních listinách rozdíl v počtu mužských a ženských kandidátů větší než jedna. V jednomandátových volbách (evropských volbách a volbách určitého počtu senátorů) musí být ženy a muži uváděni střídavě v celém seznamu, zatímco ve dvoukolových volbách (obecní a regionální volby a volby do korsického shromáždění) musí každá skupina šestí kandidátů v pořadí na kandidátce zahrnovat stejný počet žen a mužů. V parlamentních volbách (jednomandátové, většinové dvoukolové) jsou zavedeny peněžité pokuty pro strany, mezi jejichž kandidáty je méně než 50% žen. Pokud rozdíl v počtu kandidátů každého pohlaví jmenovaných stranou přesahuje 2%, je strana pokutována. Státní příspěvek podle počtu hlasů získaných v prvním kole parlamentních voleb (asi 11 centimů za hlas) je snížen o takové procento, jež se rovná polovině rozdílu mezi počtem ženských a mužských kandidátů vyjádřených jako procento z celkového počtu kandidátů.

Obecní volby 11. a 18. 3. 2001, jež byly první zkouškou zákona v praxi, ukázaly, že se jedná o účinný prostředek prosazování rovnosti. Více než 38 000 žen bylo zvoleno do městských rad měst s více než 3 500 obyvateli (právě jich se zákon týká), což činí 47,5% zvolených zastupitelů. To byl významný krok vpřed, protože je to téměř dvojnásobek počtu z roku 1995 (27,5%). Na druhé straně výsledky parlamentních voleb z června 2002 podobné výsledky nepřinesly. Bylo zvoleno pouze 71 žen (12,3%) do 577 tříčlenného parlamentu. Byl to malý nárůst oproti roku 1997 (10,9%). Ženy tvořily 38% kandidátů (22% v roce 1997) a pouze čtvrtina z nich byla zvolena.

Itálie

V roce 1993 byly přijaty dva volební zákony. V zákoně č. 81 z 25. března 1993 uvádějí odstavec 2 článku 5 a odstavec 1 článku 7, že kandidátka nemůže obsahovat více než dvě třetiny osob téhož pohlaví. Zákon č. 27 ze 4. srpna 1993 stanovuje nové předpisy pro volby do poslanecké sněmovny. Ty se budou nadále řídit smíšeným systémem: 75% kandidátů bude voleno na základě nejvyššího počtu obdržených hlasů a 25% křesel bude přidělováno podle kandidátek. Pro druhou kategorii stanoví odstavec 2 článku 4, že mužští a ženští kandidáti musí být na seznamu uváděni střídavě, což v praxi znamená, že na seznamu bude 50% kandidátů obou pohlaví. Oba zákony italský ústavní soud zrušil s odůvodněním, že základní lidské právo, jímž je právo kandidovat ve volbách, nemůže být podmíněno pohlavím. V současnosti se však situace i nadále vyvíjí.

Makedonie

V květnu 2002 byl přijat zákon o volbách členů parlamentu, jehož článek 37 stanoví, že každá kandidátka musí obsahovat alespoň 30% příslušníků každého pohlaví. Ve volbách v září 2002 bylo zvoleno 17,5% žen oproti 7,5% v roce 1998.

Spojené království

V únoru 2002 zavedla vláda Spojeného království zákony umožňující politickým stranám přijímat pozitivní opatření k omezení nerovnosti počtu mužů a žen zvolených v místních, celostátních a evropských volbách. Zákon umožňuje politickým stranám používat pozitivní akce.

Zákon obsahuje klauzuli zajišťující, že platnost ustanovení vyprší ke konci roku 2015. Do té doby proběhnou nejméně troje volby do každého orgánu, kterého se zákon týká (Dolní sněmovna, Národní shromáždění pro Wales, Severoirské shromáždění, Evropský parlament a volby do místních zastupitelstev). Klauzule rovněž umožňuje rozšíření ustanovení zákona následným zákonem, pokud jej bude v roce 2015 třeba.

Vyvážené zastoupení žen a mužů ve veřejných výborech

Dánsko

V Dánsku byl přijat v roce 1985 zákon o výborech a v roce 1990 zákon o radách. V obou zákonech se uvádí, že je třeba usilovat o jejich vyvážené složení podle pohlaví. Úřady, organizace a orgány, jichž se zákony týkají, musí navrhovat stejný počet mužů a žen při jmenování členů výborů. Příslušný ministr potom provede výběr. Zákon o rovnosti pohlaví přijatý v roce 2000 stanoví, že všechny veřejné výbory a rady jmenované ministry za účelem přípravy jakéhokoliv zákona či předpisu, či k provádění politiky, musí mít stejné zastoupení žen a mužů. Všechny veřejné orgány či organizace nominující člena do výboru nebo rady musí nominovat jednu ženu a jednoho muže. V případech, kdy je jmenováno více osob než jedna, musí být jmenován stejný počet žen a mužů.

Finsko

Zákon o rovnosti žen a mužů ve Finsku (8. 8. 1986/609), část 4 zní: „Úřady musí prosazovat rovnost žen a mužů účelně a systematicky, zejména změnou okolností, jež brání dosažení rovnosti. Minimální podíl žen i mužů ve vládních výborech, radách a dalších příslušných orgánech, jakož i v obecních orgánech, s výjimkou městských rad, musí být čtyřicetiprocentní, pokud zvláštní důvody nevyžadují jinak.“

Má-li agentura, instituce či městská společnost či společnost s většinou účastí státní správy, řídicí radu či jakýkoliv jiný výkonný či správní orgán složený z volených či jmenovaných zástupců, musí mít tento orgán stejný podíl žen i mužů, pokud zvláštní důvody nevyžadují jinak.“

Norsko

Článek 21 norského zákona o rovnosti pohlaví zní: „Každé pohlaví musí být zastoupeno nejméně 40% členů, pokud veřejný orgán jmenuje či volí výbory, řídicí rady, rady, atd. se čtyřmi či více členy. Obě pohlaví musí být zastoupena ve výborech, atd. se 2 či 3 členy. Tato ustanovení se týkají rovněž náhradníků. Výjimky jsou možné, pokud konkrétní okolnosti zřetelně ukazují, že by splnění podmínek nebylo rozumné. Výbory a další orgány, sestávající podle statutárního práva pouze ze členů přímo volených orgánů, nemusí podmínky tohoto článku splňovat. Na výbory volené místními, městskými či okresními demokraticky zvolenými orgány, se vztahují ustanovení zákona o místních a okresních orgánech.“

Parlamentní výbory či delegace pro práva a rovné příležitosti žen

Francie

Ve Francii byly ustaveny parlamentní delegace pro práva a rovné příležitosti žen v zaměstnání. Delegace Národního shromáždění byla ustavena zákonem z 12. června 1999 a senátní delegace zákonem z 15. července 1999. Každá z těchto delegací je složena z 36 členů. Na konci roku 2002 bylo v delegaci Národního shromáždění 25 žen a 11 mužů. Jejich členové jsou jmenováni způsoby zajišťujícím poměrné zastoupení parlamentních skupin a vyvážené zastoupení mužů a žen a stávajících výborů. Návrhy vládních a parlamentních zákonů mohou této delegaci postoupit kancelář Shromáždění, stálý výbor nebo zvláštní výbor, a ta pak vypracuje zprávu s doporučeními. Jedním z jejich prvních úkolů bylo vyjádřit se k návrhu zákona umožňujícího rovný přístup mužů a žen do volených úřadů a funkcí.

Spojené království

Regionální úroveň

Waleské shromáždění má Výbor pro rovné příležitosti, který prosazuje zásadu rovnosti příležitostí žen a mužů, a to i každoročním genderovým auditem členstva výboru.

Skotský parlament má Výbor pro rovné příležitosti. Jeho posláním je posuzovat záležitosti týkající se rovných příležitostí a dodržování rovných příležitostí ve skotském parlamentu a podávat o nich zprávy.

Místní úroveň

Místní správa v Anglii přijímá „Standardy rovnosti“, obecně použitelný rámec, jež má napomoci místní správě dostát svým povinnostem plynoucím ze zákona proti diskriminaci, jež zakazuje diskriminaci v poskytování služeb a zaměstnání (Bristol, únor 2002).

Svaz místních správ (LGA) připravil Strategii rovnosti pohlaví (www.lga.gov.uk). Tento dokument připravuje a vytváří politiku LGA ohledně rovnosti pohlaví, jež má umožnit ženám a mužům rovnější účast v sociální, kulturní, politické a hospodářské sféře. Bristolská místní správa má Exekutivu udržitelného rozvoje a sociální spravedlnosti a příslušnou komisi. Exekutiva je odpovědná za rozvojovou politiku pro ženy a otázky rovnosti v Radě a zřídila Ženské fórum jako stálou poradní skupinu pro všechny postupy Rady.

